

adviseurs in
ruimtelijke
ontwikkeling

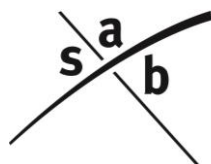
Nader onderzoek Wet natuurbescherming

Lopik, Lopik-Oost

SBB Lopik

Datum: 24 augustus 2018

Projectnummer: 170520

SAB
Postbus 479
6800 AL Arnhem
tel: 026 - 357 69 11
fax: 026 - 357 66 11

Auteur: D. Meriën, R. van Gestel
Tweede lezer: E. Verkaik
Project: Lopik, Lopik-Oost
Projectnummer: 170520

INHOUD

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Plangebied	3
1.3	Kwaliteitsborging	7
2	Wettelijk kader	8
2.1	Verboden en zorgplicht	8
2.2	Opzetvereiste	9
2.3	Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing	9
3	Ecologie van soorten	11
3.1	Grote modderkruiper	11
3.2	Heikikker	11
3.3	Rugstreeppad	11
3.4	Steenuil	12
4	Onderzoekmethodiek	13
4.1	Grote modderkruiper	13
4.2	Heikikker	14
4.3	Rugstreeppad	14
4.4	Steenuil	15
5	Resultaten	16
5.1	Grote modderkruiper	16
5.2	Heikikker	16
5.3	Rugstreeppad	17
5.4	Steenuil	18
6	Conclusie en advies	19
6.1	Ontheffing Wet natuurbescherming nodig?	19
6.2	Ontheffing aanvragen	19
6.3	Mitigerende maatregelen	19
6.4	Broedperiode vogels	20
6.5	Zorgplicht	20
6.6	Vervolgstappen	20

Geraadpleegde bronnen

Boeken en documenten

Websites

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Ten oosten van Lopik bevindt zich een agrarisch perceel. SBB Lopik heeft het voornemen om hier 100 tot 150 woningen te realiseren. De bestemming van de gronden moet worden gewijzigd om de ontwikkeling mogelijk te maken.

Het is verboden bij een ruimtelijke ontwikkeling de natuurwet- en regelgeving te overtreden. In dit kader heeft SAB reeds een quick scan natuur (SAB, 2018) uitgevoerd. Uit deze quick scan blijkt dat op voorhand de aanwezigheid van nestplaatsen van de steenuil en leefgebied van grote modderkruiper, heikikker en rugstreeppad niet kan worden uitgesloten. Daarom is nader onderzoek naar deze soorten uitgevoerd. Voorliggende rapportage zet de bevindingen van het nader onderzoek naar deze soorten uiteen.

Het doel van het hierna beschreven onderzoek is om de aan- of afwezigheid aan te tonen van voornoemde soorten en om vast te stellen wat de functies van het plangebied en het omliggende terrein voor deze soorten zijn. Uiteindelijk wordt op basis van deze bevindingen een advies uitgebracht over de wettelijke consequenties hiervan en eventuele vervolgstappen die noodzakelijk zijn.

1.2 Plangebied

1.2.1 Huidige situatie

Het plangebied bevindt zich ten oosten van de kern van Lopik (gemeente Lopik, provincie Utrecht). Gemeente Lopik is gelegen in polder de Lopikerwaard. De omgeving van Lopik kenmerkt zich door agrarische gronden, plaatsen als Cabauw en Ameide, enkele N-wegen (zoals de N210) en de nabijheid van de Lek. In de nabijheid liggen natuurgebieden als Zouweboezem en de uiterwaarden van de Lek.

De directe omgeving bestaat uit agrarische gronden en uit woningen. Ten oosten van het plangebied liggen woningen behorende bij de kern van Lopik en ten westen liggen agrarische gronden. Navolgende afbeeldingen geven de globale ligging van het plangebied weer.

Topografische kaart met de globale ligging van het plangebied (rood omkaderd). Bron: Google Maps. Bewerking: SAB.

Globale ligging plangebied Lopik Oost

Het plangebied zelf bestaat uit agrarische, begraasde percelen, begroeid met gras. De percelen worden gescheiden door enkele sloten. In het plangebied zelf staan geen bomen of andere groenstructuren (zoals hagen en struiken). Echter, net ten noorden ervan bevindt zich een rij knotwilgen en ook ten zuiden van het plangebied bevindt

zich een bomenrij. Op 5 januari 2018 is in het kader van de quickscan een veldbezoek uitgevoerd. Navolgende afbeeldingen geven een impressie van het plangebied ten tijde van dit veldbezoek.

Plangebied ten tijde van het veldbezoek. Foto linksboven: de zuidwesthoek van het plangebied en het naastgelegen bosje. Foto rechtsboven het plangebied. Op de foto is te zien dat de percelen gescheiden worden door slootjes. Foto linksonder: noordwesthoek van het plangebied. Foto rechtsonder: de noordoosthoek van het plangebied en de naastgelegen knotwilgen.

1.2.2 Geplande werkzaamheden en toekomstige situatie

In het plangebied wordt een diversiteit aan woningen beoogd. Het gaat voornamelijk om grondgebonden woningen, maar in het zuidoosten van het plangebied is ook ruimte voor gestapelde woningen. De woningen worden in diverse woonvelden gerealiseerd en aan de gekromde straatjes dan wel het landschap georiënteerd. In totaal zal het om maximaal 126 woningen gaan. Daarnaast bestaat het voornemen om een deel van de vrijstaande woningen als losse bouwkvavels te verkopen. De woningen worden in een aantal woonvelden gerealiseerd, waartussen ruimte ontstaat om nieuwe groenen waterstructuren aan te leggen.

Stedenbouwkundig plan Lopik-Oost (Bron: SAB).

1.3 Kwaliteitsborging

Kwaliteit van het ecologisch onderzoek en het geleverde product staat bij SAB hoog in het vaandel. Mede daarom zijn wij aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB); de brancheorganisatie voor groene adviesbureaus. Om te allen tijde aan onze standaard te voldoen, hanteren wij de volgende werkwijze:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd conform geldige onderzoeksprotocollen, zoals de kennisdocumenten van BIJ12 (2017) en de soortinventarisatieprotocollen van het NGB (2017).
- Het afwijken van de protocollen vindt enkel plaats indien dit ecologisch goed te onderbouwen en te rechtvaardigen is.
- Het onderzoek wordt enkel uitgevoerd door deskundigen op het gebied van de betreffende soorten. Ecologen in opleiding tot deskundige zijn tijdens veldonderzoek altijd onder begeleiding van een deskundige. Onder een ecologisch deskundige verstaan we iemand met aantoonbare ervaring en kennis op het gebied van soortspecifieke ecologie en die voldoet aan één of meerdere van onderstaande punten (www.rvo.nl):
 - 1 Hij/zij heeft een afgeronde hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie;
 - 2 Hij/zij heeft een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten;
 - 3 Hij/zij is werkzaam voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus;
 - 4 Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij de volgende Nederlandse organisaties: Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied;
 - 5 Hij/zij zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de monitoring en/of bescherming van de Nederlandse natuur.
- Nadat het eerste conceptrapport gereed is, beoordeelt een collega het rapport op inhoud en vorm. De auteur verwerkt de geplaatste opmerkingen of bespreekt deze met de beoordelaar om zo tot een eensluidend advies te komen.

2 Wettelijk kader

De bescherming van dier- en plantensoorten is geregeld in de Wet natuurbescherming (wetten.overheid.nl). De artikelen waarin in dit hoofdstuk naar wordt verwezen, komen allen uit deze wet.

2.1 Verboden en zorgplicht

Voor een aantal soorten is door middel van verboden een beschermingsregime opgenomen. Er is een apart beschermingsregime voor vogelrichtlijnsoorten (artikelen 3.1 tot en met 3.4), voor habitatrichtlijnsoorten (artikelen 3.5 tot en met 3.9) en voor andere soorten (artikelen 3.10 en 3.11).

Naast de beschermde dier- en plantensoorten geldt op basis van artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming voor al de in het wild levende soorten ook een zorgplicht. Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor deze soorten en hun directe leefomgeving. Dit houdt onder meer in dat men negatieve gevolgen voor aanwezige soorten zo veel mogelijk beperkt door het nemen van alle maatregelen die redelijkerwijs kunnen worden verwacht.

2.1.1 *Vogelrichtlijnsoorten*

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant, zoals vermeld in artikel 3.1: het is verboden om van nature in Nederland in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen, het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van deze soorten te beschadigen of te vernielen of nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden deze soorten opzettelijk te storen wanneer dit van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort.

De verboden in de wet zorgen voor een goede bescherming van nesten van alle in het wild levende vogelsoorten tijdens het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van half maart tot half augustus, maar ook de nesten van broedende vogels buiten deze periode zijn beschermd. Daarnaast zijn van een aantal vogelsoorten de nesten jaarrond beschermd, dus ook als ze niet als broedlocatie worden gebruikt. Het betreft dan over het algemeen soorten die hun nest het gehele jaar als verblijfplaats gebruiken of soorten die niet of nauwelijks in staat zijn om een eigen nest te bouwen.

2.1.2 *Habitatrichtlijnsoorten*

Voor ruimtelijke ingrepen zijn de volgende verboden relevant, zoals vermeld in artikel 3.5: het is verboden om soorten van de Habitatrichtlijn en van de verdragen van Bonn en Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden, te vangen of te verstoren, om eieren opzettelijk te vernielen, om voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en om planten van de Habitatrichtlijn en van het verdrag van Bern opzettelijk te onwortelen of te vernielen.

2.1.3 Andere soorten

Naast de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten worden in de wet nog een aantal andere dier- en plantensoorten beschermd. Voor deze soorten zijn bij ruimtelijke ingrepen de volgende verboden relevant, zoals is weergegeven in artikel 3.10: het is verboden de beschermde diersoorten opzettelijk te doden of te vangen en om de vaste voortplantings- of rustplaatsen te beschadigen en het is verboden om de beschermde plantensoorten opzettelijk te plukken, ontwortelen of te vernielen.

2.2 Opzetvereiste

Bij veel van de hierboven genoemde verboden is er sprake van een opzetvereiste. Zo is het verboden om vogelnesten *opzettelijk* te beschadigen. In de wet wordt bij deze opzet uitgegaan van 'voorwaardelijke opzet'. Bij voorwaardelijke opzet is men zich bij het handelen bewust van de mogelijke negatieve consequenties, terwijl men de handeling toch uitvoert (Europese Commissie, 2007). Een voorbeeld van voorwaardelijke opzet is iemand die in het voorjaar een boom omzaagt en daarbij 'per ongeluk' een vogelnest beschadigt. De persoon had niet de opzet dit nest te beschadigen. Maar in de broedtijd van vogels is er wel een aanzienlijke kans dat er in een boom een vogel nestelt. Er kan daarom toch sprake zijn van opzettelijke beschadiging van het nest; voorwaardelijke opzet.

2.3 Vrijstelling, gedragscodes en ontheffing

Provinciale Staten kunnen in een verordening een vrijstelling verlenen van de bovenstaande verboden (artikel 3.10, lid 2). De provincie Utrecht heeft besloten voor een aantal algemeen voorkomende zoogdiersoorten en amfibieën een vrijstelling te verlenen, voor handelingen die men verricht in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en voor handelingen in het kader van bestendig beheer en onderhoud. Het betreft de soorten aardmuis, bosmuis, bunzing, dwergmuis, dwergspitsmuis, egel, gewone bosspitsmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis, konijn, ondergrondse woelmuis, ree, rosse woelmuis, tweekleurige bosspitsmuis, veldmuis, vos, wezel, woelrat, bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander, meerkikker en middelste groene kikker.

Daarnaast zijn de in paragraaf 2.1.1 beschreven verboden niet van toepassing op handelingen die men uitvoert in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling of bestendig beheer en onderhoud, wanneer men die handelingen uitvoert conform een goedgekeurde gedragscode (artikel 3.31). Gedragscodes kunnen daarbij zowel gebruikt worden voor de omgang met de Vogelrichtlijnsoorten, de Habitatrichtlijnsoorten als de andere beschermde soorten. Wel geldt voor de Vogelrichtlijnsoorten en de Habitatrichtlijnsoorten de aanvullende eis dat de handelingen die men uitvoert een wettelijk belang dienen uit de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn (artikel 3.31, lid 1 onder d). Het gaat dan onder meer om handelingen in het belang van de volksgezondheid, openbare veiligheid of ter bescherming van flora en fauna.

Tot slot kunnen Gedeputeerde Staten, wanneer er geen andere bevredigende oplossing bestaat, onder bepaalde voorwaarde een ontheffing verlenen van de verboden (artikel 3.8 lid 1 en artikel 3.10 lid 2). Ook hierbij geldt voor vogelrichtlijnsoorten en ha-

bitatrictlijnsoorten dat aan de handelingen die men verricht een wettelijk belang van de Vogelrichtlijn respectievelijk de Habitatrichtlijn ten grondslag dient te liggen (artikel 3.8 lid 5). Voor de andere beschermde soorten zijn, naast deze wettelijke belangen, ook nog aanvullende belangen geldig (artikel 3.10 lid 2).

3 Ecologie van soorten

3.1 Grote modderkruiper

De grote modderkruiper is in Nederland een vrij zeldzame soort. De biotoop van de grote modderkruiper bestaat uit ondiepe, stilstaande wateren zoals vennen, plassen en oude afgesneden meanders. In deze wateren is een dikke modder- of zandlaag en een uitbundige waterplantengroei noodzakelijk, vaak is er sprake van kwel.

Grote modderkruipers houden zich overdag schuil en foerageren 's nachts. Ze eten dan kleine ongewervelden zoals wormen, watervlooien, muggenlarven, waterpissebedden en kreeftjes. Hun prooien sporen ze op in de bodem met behulp van hun bekladraden. Grote modderkruipers kunnen overleven in wateren met lage zuurstofgehalten. Ze kunnen dit door een gespecialiseerde huid- en darmademhaling, via ingeslikte lucht. De soort kan zelfs enige tijd ingegraven in de modder overleven in drooggevalen wateren. De soort plant zich voort van april tot juni in ondiepere warme delen van het water. Waterplanten, overhangende takken of andere vormen van structuur zijn hierbij van belang. De juveniele dieren groeien op in ondiepe plantenrijke oeverzones.

3.2 Heikikker

De heikikker komt voor in vochtige heidegebieden waar sprake is van veenvorming en in hoog- en laagveengebieden. Ook wordt de heikikker wel in vochtige schraalgraslanden, duinvalleien, bosranden, langs meren en rivieren en in komkleigebieden aangetroffen. Laag struweel en hoge kruidige gewassen zijn hier van belang (Goverse et al., 2015). Dieren trekken afhankelijk van de temperatuur meestal eind februari of begin maart naar het voortplantingsbiotoop. (Creemers & van Delft 2009). Het voortplantingsbiotoop bestaat uit ondiepe stilstaande wateren met oevervegetatie (Creemers & van Delft 2009, Goverse et al., 2015). De meeste eieren worden in maart en soms in april gelegd. Na de ei-leg verlaten de dieren het water. De juvenielen verlaten het water in juni. De dieren overwinteren op het land van eind oktober tot begin maart ingegraven op vorstvrije plekken. (BIJ12, 2017, Creemers & van Delft 2009,).

3.3 Rugstreeppad

De rugstreeppad is een bewoner van zandige terreinen met een hoge dynamiek zoals duinen, uiterwaarden, opgespoten terreinen, heidevelden en akkers. Deze soort is een echte pionier die zich ingraaft in kaal braakliggend terrein en haar eitjes legt in ondiepe kale poeltjes en plassen, maar ook slotjes en vennen kunnen geschikt leefgebied zijn. De dieren verlaten half maart de winterverblijfplaats. Voortplanting begint half april en kan doorgaan tot in augustus. Mannetjes verblijven de gehele voortplantingsperiode in het water. Vrouwtjes daarentegen verlaten na de eierafzet het water weer. De rugstreeppad overwintert op het land, de dieren hebben eind oktober allemaal het water weer verlaten (Creemers & van Delft, 2009).

3.4 Steenuil

De steenuil is een honkvaste soort die het gehele jaar in een klein territorium van enkele honderden meters verblijft. Het jachtgebied bestaat uit open terrein met lage vegetatie. Nesten worden het gehele jaar ook als verblijfplaats gebruikt. Nestplaatsen bevinden zich op erven van burgerwoningen, bij boerderijen in agrarisch cultuurlandschap en aan dorpsranden. Nesten worden hier in boomholten, nestkasten of nauwe ruimten in gebouwen gemaakt. De soort broedt vanaf maart tot mei. De jongen vestigen zich op korte afstand van het ouderlijk territorium (SOVON, 2002, BIJ12, 2017).

4 Onderzoekmethodiek

4.1 Grote modderkruiper

Het onderzoek naar de grote modderkruiper is uitgevoerd conform het kennisdocument Grote modderkruiper (BIJ12, 2017) door middel van elektro-visserij. Het onderzoek is uitgevoerd in samenwerking met Bureau Viridis te Culemborg.

Bij elektro-visserij wordt een stroomkring in het water aangebracht die de vissen dwingt naar de pluspool te zwemmen. De pluspool is de schepnetrand waardoor de vissen eenvoudig op te scheppen zijn. Dit is gedaan met een wisselstroom aggregaat met een vermogen van circa 3 kW en een gewicht van circa 65 kilo. Hiermee kan in normaal geleidend water (250-1250 micro-Siemens) een stroomveld met een spanningsverschil tot 200 à 270 Volt en een stroomsterkte tot 10 à 15 Ampère in het water worden aangebracht. De vissen ondervinden geen schade van de stroom en zwemmen na uitschakelen van de stroom gewoon weg.

Het visonderzoek is uitgevoerd door twee ecologen (bij gebruik van elektrovisserij is dat wettelijk verplicht) en conform de gedragscode Veilig Werken van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Dit onderzoek vond plaats op 16 april 2018. Het onderzoek is uitgevoerd tussen 9:00 en 15:00 uur bij droog, grotendeels bewolkt weer en een temperatuur van 17 tot 20 graden Celsius.

De verschillende watergangen in het plangebied zijn allemaal nagenoeg volledig bemonsterd. Het betreft de brede, diepe watergangen in het noorden en zuiden van het plangebied, alsmede de ondiepe smalle watergangen die door het plangebied heenlopen. De watergangen zijn deels vanaf de kant en deels vanuit het water bemonsterd.

Globale ligging plangebied Lopik Oost. Watergangen zijn lichtblauw weergegeven. Alle watergangen binnen de grenzen van het plangebied zijn bemonsterd.

Impressie van de wijze van bemonstering. Bemonstering is zowel vanuit het water als vanaf de kant uitgevoerd.

4.2 Heikikker

Het onderzoek naar heikikkers is in eerste instantie uitgevoerd door het luisteren naar roepende koren op 9 april 2018. Het onderzoek is uitgevoerd in de avond bij bewolkt, droog weer, een temperatuur van circa 12 graden Celsius en een hoge luchtvochtigheid (ca 85%).

De onderzoeksdatum is bepaald door dagelijks op waarneming.nl bij te houden wanneer kooractiviteit van heikikkers binnen de provincie Utrecht is waargenomen. Daardoor kon met zekerheid worden gesteld dat, in het geval van aanwezigheid van de heikikker in het plangebied, deze kon worden waargenomen tijdens het bezoek. Het onderzoek is uitgevoerd door langzaam langs de watergangen in het plangebied te lopen en te luisteren naar kooractiviteit. Hierbij werden ook opnamen van kooractiviteit afgespeeld, om een reactie van heikikkers uit te lokken. Ook werd hierbij op zicht gezocht naar volwassen exemplaren en eiklommen.

Een tweede bezoek werd op 16 april overdag uitgevoerd in combinatie met het veldonderzoek naar de grote modderkruiper. Hierbij is op zicht gezocht naar volwassen exemplaren en eiklommen. Dit onderzoek is uitgevoerd tussen circa 9:00 en 15:00 uur bij droog, grotendeels bewolkt weer en een temperatuur van 17 tot 20 graden Celsius.

4.3 Rugstreeppad

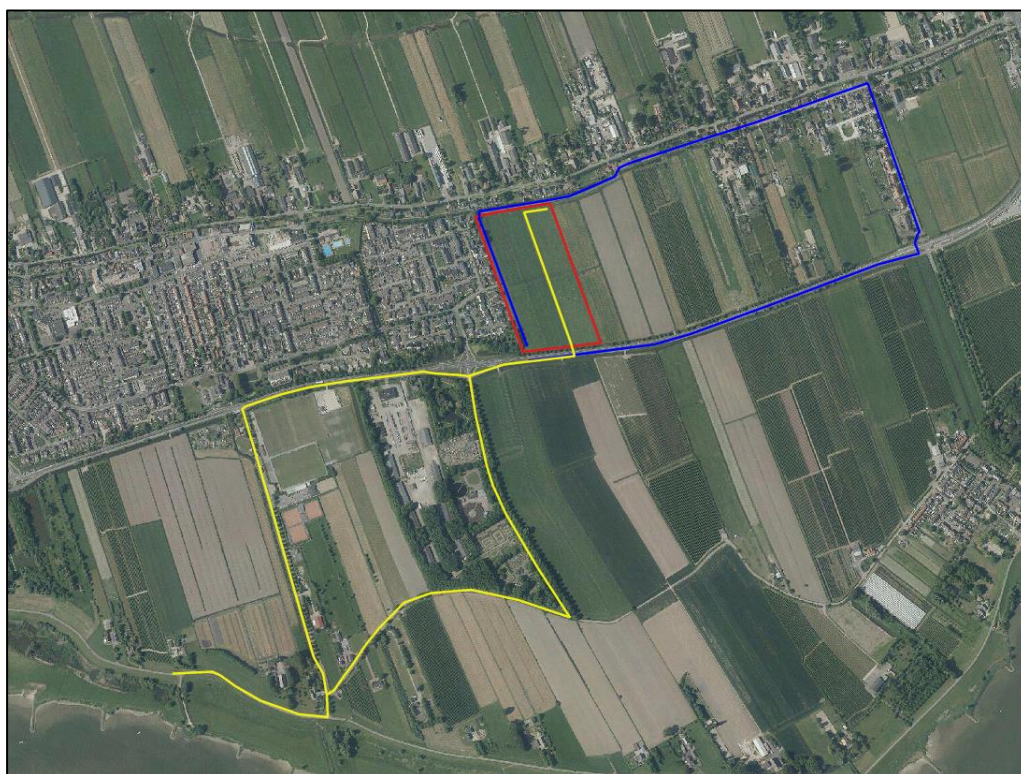
Onderzoek naar de rugstreeppad is uitgevoerd op drie avonden, conform het kennisdocument Rugstreeppad (BIJ12, 2017). De onderzoeksdata zijn achtereenvolgens 23 april, 31 mei en 26 juni 2018. De drie veldbezoeken hebben plaatsgevonden tijdens voor het onderzoek geschikt weer; relatief warme, windstille avonden.

Het onderzoek is uitgevoerd door langzaam langs de watergangen in het plangebied te lopen en te luisteren naar kooractiviteit. Hierbij werden ook opnamen van kooractiviteit afgespeeld, om een reactie van rugstreeppadden uit te lokken. Ook werd hierbij op zicht gezocht naar volwassen exemplaren en eisnoeren.

4.4 Steenuil

Het steenuilonderzoek is uitgevoerd conform het kennisdocument Steenuil (BIJ12, 2017). Het plangebied en de omgeving zijn daarbij door middel van drie avondbezoeken onderzocht, te weten 22 maart, 9 april en 23 april 2018. Daarnaast is ook overdag naar sporen van de steenuil gezocht, op 23 april 2018, voorafgaand aan het territoriumonderzoek. Tevens zijn meerdere omwonenden gevraagd of ze weet hebben van de aanwezigheid van steenuilen in het plangebied of de omgeving. Alle veldbezoeken zijn uitgevoerd door ecologen met uitgebreide kennis van de steenuil.

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden van half februari tot eind april. De inventarisatie vond in de avond plaats tijdens goede weersomstandigheden (droog weer, weinig wind en niet te koud (hoogstens paar graden onder het vriespunt)). Tijdens deze avondbezoeken werd de territoriumroep van het steenuilmannetje op verschillende locaties afgespeeld. Met deze methode wordt gepoogd de steenuilmannen met een roep te laten antwoorden, aangezien de steenuil erg territoriaal is. Elk roepend mannetje vertegenwoordigt dan ook een territorium. Tijdens de veldbezoeken is door twee ecologen driemaal ongeveer dezelfde route gelopen door het plangebied en in de omgeving met geschikt steenuilleefgebied. De route waar de territoriumroepen zijn afgespeeld zijn in navolgende afbeelding weergegeven.

Het plangebied is rood omkaderd. De gelopen routes zijn blauw en geel weergegeven. Op deze routes zijn territoriumgeluiden van de steenuil afgespeeld.

5 Resultaten

5.1 Grote modderkruiper

Gedurende het veldbezoek zijn grote aantallen vissen in het plangebied aangetroffen. Soorten die zijn aangetroffen zijn snoek, kleine modderkruiper, rietvoorn, vetje, tien-doornige stekelbaars, driedoornige stekelbaars, zeelt en marmergrondel. Grote modderkruiper is niet aangetroffen.

Het kennisdocument grote modderkruiper geeft aan dat de grote modderkruiper niet wordt verwacht in sloten met een structuurloze, zwarte sliblaag. In het plangebied is nagenoeg overal een dergelijke modderlaag aanwezig. Daarnaast is voorkomen van de grote modderkruiper minder kansrijk bij het voorkomen van grote aantallen aan andere vissoorten. Hiervan bleek uit het elektrisch vissen sprake te zijn. Dit komt overeen met het feit dat tijdens het onderzoek geen grote modderkruiper is aangetoond.

Al met al is uit te sluiten dat de grote modderkruiper in het plangebied voorkomt.

5.2 Heikikker

Tijdens het eerste veldbezoek op 9 april zijn meerdere waarnemingen van de heikikker gedaan. De heikikkers bevonden zich allen in de sloot aan de noordzijde van het plangebied. In diezelfde sloot buiten het plangebied werden ook heikikkers waargenomen. Tijdens dit veldbezoek zijn koorroepende heikikkers gehoord en ook heikikkers in zowel het adulte als het eistadium waargenomen. In het adulte stadium zijn naast de normale groene heikikkers, ook de blauwgekleurde heikikkers waargenomen. Dit zijn de paaractieve mannetjes, die dus enkel in de paartijd blauw kleuren. Tijdens dit veldbezoek zijn twee eiklompjes waargenomen die mogelijk van de heikikker afkomstig zijn. Op één eiklomp was ook een heikikker aanwezig, dus daarmee kan met zekerheid gesteld worden dat deze eiklomp van deze soort afkomstig is. De andere eiklomp kan ook van de bruine of bastaardkikker zijn. Beide soorten zijn tijdens dit veldbezoek namelijk ook koorroepend waargenomen. Al met al kon tijdens dit veldbezoek wel direct aangetoond worden dat de heikikker in het plangebied aanwezig is en daarnaast zich er ook voortplant.

Tijdens het veldbezoek op 16 april zijn ook enkele malen heikikkers waargenomen, aan de noordzijde van het plangebied. Ook toen is een eiklomp van een heikikker waargenomen. Zie navolgende foto's van het veldbezoek van 16 april. De waarnemingen van dit veldbezoek ondersteunen daarmee de waarnemingen uit het eerste veldbezoek.

Uit de twee veldbezoeken blijkt dat het voortplantingsgebied binnen het plangebied zich beperkt tot de noordelijke watergang. Uitgaande van de ecologie van de soort, moet echter ook geconcludeerd worden dat de rest van de slootkanten binnen het plangebied ook als landhabitat gebruikt kunnen worden. Verder werd geconstateerd dat de dichtheid aan heikikkers in het plangebied relatief laag is. De verwachting is dan ook dat het een relatief kleine heikikkerkolonie betreft.

Boven: adult exemplaar van de heikikker . Onder: eiklomp waarop een heikikker aanwezig was. Daarmee kan geconcludeerd worden dat de eiklomp van deze soort is.

5.3 Rugstreeppad

Tijdens de drie veldbezoeken zijn geen waarnemingen gedaan van de rugstreeppad. Aangezien het onderzoek naar deze amfibiesoort plaatsgevonden heeft conform de onderzoeksmethodiek uit het kennisdocument Rugstreeppad, kan hierdoor met voldoende juridische zekerheid gesteld worden dat de rugstreeppad in het plangebied niet aanwezig is.

Uit de quick scan van SAB (2018) bleek wel dat de rugstreeppad in de omgeving van het plangebied aanwezig is. De rugstreeppad is een typische pionierssoort die geschikt leefgebied snel kan koloniseren. Zodra in dit geval de geplande werkzaamheden starten, is kolonisatie van de rugstreeppad nog steeds mogelijk. Indien dit het geval is, moeten mogelijk de werkzaamheden worden stilgelegd. Om dit te voorkomen,

dient ervoor gezorgd te worden dat het plangebied zo ongeschikt mogelijk blijft voor deze amfibiesoort. Dit kan bewerkstelligd worden door plassen water zo snel mogelijk te dempen en kaal zand zo snel mogelijk te verwerken. Eventueel kan ook een amfibiescherm rond het plangebied geplaatst worden.

5.4 Steenuil

Tijdens de drie veldbezoeken zijn geen waarnemingen gedaan van de steenuil in en in de omgeving van het plangebied. Tevens zijn geen sporen van de steenuil in en rond het plangebied waargenomen. Ten slotte hebben omwonenden die we gesproken hebben ook geen weet van steenuilen in het plangebied of in de buurt. Aangezien het onderzoek naar deze vogelsoort plaatsgevonden heeft conform de onderzoeksmethodiek uit het kennisdocument Steenuil, kan hierdoor met voldoende juridische zekerheid gesteld worden dat de steenuil in het plangebied en in de omgeving niet aanwezig is.

6 Conclusie en advies

6.1 Ontheffing Wet natuurbescherming nodig?

In het plangebied is onderzoek verricht naar de aanwezigheid van essentiële elementen van de grote modderkruiper, heikikker, rugstreeppad en steenuil. De grote modderkruiper, rugstreeppad en steenuil zijn in het plangebied niet aanwezig. Wel is de heikikker in het plangebied vastgesteld. De heikikker gebruikt de noordelijke watergang van het plangebied als voortplantingsgebied en de slootkanten binnen het plangebied als landhabitat.

Met de geplande werkzaamheden gaat het leefgebied van de heikikker in ieder geval tijdelijk verloren. Ook kunnen met de werkzaamheden heikikkers gedood worden. In dat geval is sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming. Om de werkzaamheden toch door te laten gaan is een ontheffing Wet natuurbescherming nodig in combinatie met het treffen van mitigerende maatregelen. Daarnaast dient te allen tijde rekening gehouden te worden met broedende vogels en de zorgplicht.

De rugstreeppad is wel in de omgeving van het plangebied aanwezig. Om kolonisatie te voorkomen, dient ervoor gezorgd te worden dat het plangebied zo ongeschikt mogelijk blijft voor deze amfibiesoort. Dit kan bewerkstelligd worden door plassen water zo snel mogelijk te dempen en kaal zand zo snel mogelijk te verwerken. Eventueel kan ook een amfibiescherm rond het plangebied geplaatst worden.

6.2 Ontheffing aanvragen

Het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen waarbij beschermde soorten (zoals de heikikker) worden verstoord is wettelijk gezien mogelijk als men in het bezit is van een ontheffing Wet natuurbescherming. Een dergelijke ontheffing dient voor dit project aangevraagd te worden bij de provincie Utrecht.

Bij het indienen van een aanvraag ontheffing Wet natuurbescherming dient een activiteitenplan te worden opgesteld. In dit plan wordt onder andere de verspreiding van de betreffende beschermde soort(en) in het plangebied verwoord alsmede het (wettelijk) belang van de ingreep onderbouwd. Daarnaast dient een uitgebreide alternatievenafweging plaats te vinden over waarom de verstoring van vaste rust- en verblijfplaatsen niet is te voorkomen.

De behandeltermijn van de ontheffingsaanvraag kan oplopen tot 20 weken. Het is derhalve van belang om hier in de planning rekening mee te houden.

6.3 Mitigerende maatregelen

Met het treffen van mitigerende maatregelen moeten de negatieve effecten van de ruimtelijke ingrepen op de heikikker tot een minimum worden beperkt. Uiteindelijk moet in de toekomstige situatie het aantal heikikkers in zijn geheel minimaal gelijk blijven aan de huidige situatie. Het behoud van de heikikker in het plangebied heeft hier-

bij de voorkeur. Een alternatief zou zijn om het leefgebied in aangrenzende gebieden zoveel te verbeteren dat het alle heikikkers uit het plangebied extra kan herbergen. Nadere afstemming met ecologen en de initiatiefnemer is noodzakelijk om tot een goed mitigatieplan te komen, wat als basis zal dienen voor de ontheffingsaanvraag.

6.4 Broedperiode vogels

Van alle van nature in Nederland in het wild levende vogels mag het nest tijdens het broeden (van start van nestbouw tot en met het uitvliegen van de jongen) niet worden beschadigd of vernield. De periode waarin de meeste vogelsoorten broeden, loopt globaal van half maart tot half augustus, maar ook broedgevallen buiten deze periode zijn gewoon beschermd.

Vanwege de aanwezigheid van geschikte broedmogelijkheden voor bijvoorbeeld meerkoet en wilde eend, kunnen verschillende vogelsoorten in het plangebied tot broeden komen. Wij adviseren daarom om de geplande ruimtelijke ontwikkeling buiten de broedperiode te starten. Op deze manier worden geen in gebruik zijnde nesten beschadigd of vernield. Ook zullen vogels in en direct rond het plangebied geen nest bouwen, omdat te veel verstoring aanwezig is.

Indien de werkzaamheden echt in de broedperiode gestart moeten worden, is nader onderzoek naar broedende vogels noodzakelijk. Kort voor de start van de werkzaamheden dient dan door een ecooloog met kennis van vogels door middel van één veldbezoek onderzocht te worden of broedende vogels in en direct rond het plangebied aanwezig zijn. Als deze niet aanwezig zijn, kunnen de werkzaamheden starten. Als wel een broedende vogel aanwezig is, mogen de werkzaamheden niet starten. Er dient dan met een ecooloog met kennis van vogels naar een oplossing gezocht te worden.

6.5 Zorgplicht

Iedereen dient voldoende zorg in acht te nemen voor alle natuur en in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving, overeenkomstig artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Dit houdt in elk geval in dat iedereen die weet dat hij schade aan natuur gaat veroorzaken door een bepaalde handeling, hij deze handeling daarom niet uitvoert, of maatregelen neemt om schade aan de natuur door de handeling zoveel mogelijk te voorkomen.

6.6 Vervolgstappen

- Aanvragen ontheffing Wet natuurbescherming;
- Tref tijdig voldoende mitigerende maatregelen;
- Houd rekening met broedende vogels;
- Houd rekening met de zorgplicht.

Geraadpleegde bronnen

Boeken en documenten

BIJ12, 2017, Kennisdocument Grote modderkruiper, *Misgurnus fossilis*, versie 1.0 juli 2017 BIJ12, Utrecht

BIJ12. 2017a. Kennisdocument Heikikker *Rana arvalis*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12. 2017. Kennisdocument Rugstreeppad *Epidalea calamita*, versie 1.0, juli 2017. BIJ12, Utrecht.

BIJ12, 2017, Kennisdocument Steenuil, *Athena Noctua*, versie 1.0 juli 2017 BIJ12, Utrecht

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9 Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.

Europese Commissie. 2007. Guidance document on the strict protection of animal species of Community interest under the Habitat Directive 92/43/EEC. Europese Commissie, Brussel.

E. Goverse, A., J. E. Herder & M.P. de Zeeuw, 2015. Handleiding voor het Monitoren van Amfibieën in Nederland. Vierde herziene druk. RAVON werkgroep Monitoring, Amsterdam & Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag.

Netwerk Groene Bureaus. 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017). Netwerk Groene Bureaus, Odijk.

SAB. 2017. Quick scan natuur Lopik Oost, SAB, Arnhem.

Websites

wetten.overheid.nl
www.google.nl/maps
www.pdok.nl
www.rvo.nl
www.sovon.nl